

Det händer vid oljeutsläpp

Oljeutsläpp skadar naturen på en rad sätt och det finns ingen riktigt bra metod för att sanera. Hybridoljorna skapar dessutom nya utmaningar för dem som ska städa upp efter utsläppen.

Av Johan Jarnestad & Anna Liljemalm

MEKANISK UPPTAGNING

Det vanligaste sättet att sanera olja är mekanisk upptagning. Det är också den enda metoden som i dag är laglig i Sverige. Den går helt sonika ut på att försöka avlägsna oljan från vattnet med hjälp av olika verktyg.

KEMISK DISPERSION

Genom att tillsätta kemikalier i havsvattnet, ofta med hjälp av flygplan, kan oljan finfördelas till mycket små molekyler. På så sätt minskas påverkan på stränder och större fåglar. Nackdelen är att oljan fortfarande finns kvar i vattnet.

VEM GÖR VAD?

Kustbevakningen ansvarar för oljeutsläpp i statligt vatten – i havet, Vänern, Vättern eller Mälaren. När oljeutsläppet når land är det i stället kommunens ansvar att bekämpa oljan. Kommunen ansvarar också om utsläppet sker i icke-statliga vatten. Egentligen är det den som har släppt ut oljan som ska ta upp den, men vanligtvis tar ansvarsfrågan årtal att utreda.

IN SITU-BRÄNNING

Att sätta eld på oljan på spillplatsen kan bidra till att mängden olja avsevärt minskar. Men branden genererar utsläpp till atmosfären. Oljelagret måste också vara tillräckligt tjockt för att metoden ska kunna tillämpas.

FÅGLAR

Oljefläckar skapar lugna områden i havet. Havsfåglar lockas av lugnet och landar mitt i sörjan. Vid stora mängder olja kan fåglarna förlora förmågan att både flyta och flyga.

SMÅ ORGANISMER

Polycykliska aromatiska kolväten är den mest toxiska delen i olja och kan orsaka nedsatt reproduktionsförmåga och cancer. Redan vid låga oljehalter kan artsammansättningen hos både växt- och djurplankton påverkas negativt. De små organismerna riskerar att dö när cellmembranen faller isär.

FISKAR

Fisk kan utveckla sjukdomar och tumörer efter ett oljeutsläpp. I Alaska upptäcktes hjärtproblem hos både lax och sill efter ett utsläpp. Också krabbor och musslor riskerar att påverkas negativt.

PÅ LAND

Om oljan når land kan den skada eller döda exempelvis maskar och växter. Våtmarker är också känsliga för oljespill.

HYBRIDOLJA

Hybridoljan ger upphov till den nya generationens oljeutsläpp. Med åren har kustbevakare blivit skickliga på att plocka upp tjockolja ur vattnet, men de lågsvavliga hybridoljorna betar sig helt annorlunda. Just nu pågår flera studier kring saneringsmetoder och de nya fartygsbränslenas negativa miljöeffekter.

VÄXTER

Blåstång och ålgräs påverkas negativt när solen inte längre hittar ner till botten i samma utsträckning.